

Muzaffer Orucoglu

BABA İSHAK DESTANI

ÖNSÖZ

Kök nar ateşi gibi gülümsüyordu toprak. Göğüsleri, gağaları ve pençeleri yakut rengine bürünmüş, milyonlarca şahin uçuşuyordu yıldız mahşerinin altında. Gümüş sisler içinde kuluçkaya yatmıştı kumrular. İnci katarı gibi dizilmişti uçurum kıyılarına ceylanlar. Kurt avazı ve kanla yüklüdü kuzey küzgârları. Tohumun ve tomurcuğun çatlamasını bekliyordu demir. Karınca uğultuları yayılıyordu, ayakta ölen ağaçların gövdelerinden, kumlara. Korkuyu kalkan gibi kuşanmıştı kuşku. Çıngırak sesli ötleğenleri arıyordu, demir ayaklı insanlar. Buzun ateşle çiftleştiği rivayetini yayıyordu dilsizler. Keçi yemişi, keklük otu ve bataklık süsenlerinin bürüdüğü derin vadilerden, tüylenmemiş, sarı ağızlı çığlıklar yükseliyordu.

Cesaretin canı, ilk vuruştadır. Kuzusunu kurda, uykusunu horozun cüretine parçalatmayan ulu çobanları dinliyordu sular. Keçelerde, değnek düşümlerinde ve kaval deliklerinde, narin, mor çiçekli ılgınlar, keklük çiğdemleri, hercai menekşeler filizleniyordu. Başlamak üzereydi suların aşkı. Kendi dilsizliğini iptal etmek üzereydi taş. Yok olmamak için kıpırdanmaya hazırlanıyordu her şey.

?u güvercinin gözüne bak. Yükünü, zilletini nasıl da kusuyor sabır. Gökkuşağına dönüşmüş merhametin kılıcı. Sıcak cemre soluğuyla yaşıyor, terkedilmiş bu serçe yumurtasındaki civciv. Koca, koskoca bir evren sığmış, şu güvercinin gözüne. Nil turnalarının sökününü başlamış güneyden. Küpeli keçi sürülerinin sökününü.. Destursuz, uğultulu ve mağrur. Tüm güzellikleri ilk hamlende birleştirir. Her hamlenle bir güzelliği ikna et hiç değilse. Yeni doğmuş bir bebeğin süt kokan geçirtisinde ve derdinde mayalansın vicdanım.

Ey gümüş tüylü, pırlanta bakışlı, ulu tilki, çık şu zirveye, ufuk çizgisine bak!
Bizi kamburlaştırın, kümbet kemeri gibi eğen ağır gecelerin ufuk çizgisi olmaz
deme! Tüm firari kıvılcımlar, ipe çekilmiş arzular, mengene malulu sırlar,
yediverenler, doğmamış gelecekler, o çizgide gizlidir. Sakalları derviş teberleri
gibi ışıldayan insanların alımlarını göreceksin ki, dilin açılacak. Sus diye
başırarak gece, susmayacaksın. Suskunluğun başladığı yerde mayalanmaya
başlar, yeryüzünün tüm bereketli geceleri. Rahimi olmayan bir tek gece
yoktur. Rahimdeki bereketin cüssesini ve gelişim yasalarını kavramadan
yaşamak. İşte zilletin en dayanılmazı.

Üzerinde sekizyüzbin parmak olan, seksenbin çıplak ayakla nakışlandı
bağrım. Büyük ateşler yaktılar. Sakallarının kızıllaşan şavkı vurdu salara.
Irklar sofrasıyla kuşattılar ateşleri. Yükselen alevlerin aynasında, seyrederken
kendilerini, "Enelhak!" diye bağırdılar. Yıldızlar, toprak ve ateş, "Enelhak!"
diye yankılandı. Irkları, dilleri, renkleri birleştiren, birlik nağrasının doğurduğu
büyük zenginlikten, bereket yağdı toprağa. Destan bereketi... Menzilsiz, kör
edici bir ışık seli...

Ve anadan üryan, bismillahsız, günahını kabzasında taşıyan, ağır bir kılıçla
ayağa kalktım. Cehennem gibi ısınmıştı toprak. Güneyde başlayan büyük
yangınlara doğru yürüyordum. Destanın başladığı ufuk çizgisine doğru.

I. BÖLÜM

Fırtınanın ormanda gök gibi gürlendiği; ilk yaz yağmurlarının haşin, uslu, güzel ve hesapsız boşandığı bir geceydi. Terliyordum, hırısından yumruğumu sıkıyor, sabrımı yiyordum. Yüreğim Nesimi'nin çığlığını kuşanmıştı sanki:

“Bende sığar iki cihan

Ben bu cihana sığmazam”

Sonunda ipek gibi yumuşak, ama derin bir uykuya daldım. Sıkıntım, toprağa serin soluğuyla yayılan, şirin, pembemsi bir mercan çiçeği gibi dineldi. Ve bu uyku beni büyük serüvenlere, yaşamımda tatmadığım görkemli bir düşün maviliklerine götürdü.

Ağır bir kilit şakırtısıyla birlikte, demir kapım açıldı. İçeri akça sakallı, kızıl bökrü, çarıklı bir koca Simavna kadısı oğlu ?eyh Bedreddin girdi. Aynı anda sağ kulağımın memesi bilincime şu dört soruyu üfledi:

Aydın ellerinde ceran gezer mi?

Analar al yeşil tuğra bezer mi?

Bacılar tuğraya sedef dizer mi?

Sedefin üstüne ayet yazar mı?

Bedreddin'in eğninde ibrişimle teğellenmiş halis deve tüyü dokuması bir Çerkez kaftanı, elinde ise yeşil bir asa vardı. 7eyhin hemen ardında ünlü mülhid Burak Baba'nın glmseymen zeki gözlerini farketdim. İrice gövdesinin belden yukarısı çıplak olup, aşağısına kırmızı bezden bir futan bağlamıştı. Başına ise hafif, al bir sarık şeklinde tülbent sarmış ve iki tarafına manda boynuzu raptetmişti. Babanın elinde gayet uzun ve heybetli bir nefir vardı.

Hemen ayağa kalktım, buyur ettim ranzama. Hayretimden hayalarım titriyor, göğsümden gbeğime kızgın ter damlaları sızıyordu. Burak Baba torbasından alu çiçeği kokan alımlı bir kalender iklimi çıkardı, alıp ranzama serdim. Kilimin göbeğinde narin bir kar çiçeği vardı. Taze gelin hüneri ve eşek teri kokuyordu. Geçip karşılıklı bağdaş kurdular. Hal hatır sorduktan sonra, Bedreddin ziyaretinin nedenini şöyle açıkladı:

"Bir aydır ki bu mağrur, bu mahzun, bu ağlamaklı hücreden, senin geceler boyu 'Baba İshak! Baba İlyas!' diye yükselen sayıklamalarımı duyarım. Avazın kabrimi, kabrim bilincimi uyardı. Anladım ki sen tüm sıfatlar saltanatını kaldırmaya ant içen, zamanın gerçek sahibi İshak'ın serüvenini okuyor, fakat bir türlü bu düğümü zemiyorsun. Ruhum bu meseleyi sana anlatmamı buyurdu. Kalktım, Sind mlhidleri gibi ryan ve gıryan geçinen, güzeli sevip güzele inanan ve inancının ateşinde yanan Dervış Burak'a vardım. İshak'ın hurucunu iyi bilen bir dervış olması sebebiyle yanıma alıp, bu viranhaneye yöneldim."

"İşiğin yönelmediği karanlık var mı? Çok iyi ettiniz. Bana Baba'nın destanını dilinizden dinleme fırsatını verdiniz. Dahası, mavi gecelerin, vahşi bozkırların, toygarların, ördeklerin, turaların, kazların ve küçük su kuşlarının selamını ilettiniz, hoş geldiniz, sefalar getirdiniz."

Bedreddin, daracık hcremi, iri, ela gözleriyle şöyle bir söz dkten sonra, Burak Baba'ya:

"?u hale bak Dervış Burak" dedi. "Asırlar geçmiş aradan, bilincimiz, yaratıcı gücümüz, gnencimiz kurtulamamış hâlâ... Kurtulamamış şu lanetli şehvetin, servetin ve şiddetin hükmünden."

Burak Baba, kurnaz, şirin, şeytani bir edayla hücreyi süzerek gülümsedi.

Bedreddin, "Başla anlatmaya Derviş başla, vaktimiz dardır" dedi.

"Nereden başlayalım; İshak'ın şafağı öylesine muhteşemdir ki, onu dil hüneriyle tasvir etmek, hakkıyla renklendirmek, Sultan Süleyman'ın harcı ancak."

Bedreddin, "Haklısın" dedi. "Huruç ki, yaratan insanlığın gönlünde harmanlanan tüm zenginliklerin, tüm çirkinliklerin ve tüm güzelliklerin yalın bir hançer gibi ışığa çıktığı ve inancın sancaklaştığı ince bir sanattır. Zordur elbet böyle bir sanatın anlatılması, ama sen yine de bir başla bakalım. Türkmen'in Anadolu'ya göçünden başla ki, İshak'ın hurucu daha iyi anlaşılsın. Zaten bu işi birlikte kotaracağız."

Derviş Burak, ensesini tatlı tatlı kaşdıktan sonra, yorgunluğunu usulca duvara yasladı ve başladı anlatmaya:

Günahın defne filiziyle beslendiği

Deccalın arza indiği

Işığın gizlendiği

Bir vakit

Kan kılıca meftun oldu.

Harzemin harlı şeşberi

Karahıtayı vurdu.

Ki ol cümle tahtların tahtı

Büyük Selçuk'un bahtı

Nağralar nallar altında

Turab oldu.

Uç verince sonra muhteşem Moğol

Asya sahralarından

Ürktü yuvalarından
Horasan'dan Fergana'dan
Azerbaycan ve Errandan
Türkmen kolları.
Halaçlar kıpçaklar
Karluklar kanklılar
Envai çeşit Türk tarikatları
Yeseviler
Hayderiler
Kalenderiler
Aktılar oymak oymak
urum illerine.

* * *

Urum ki
O zamanlar
Bir kavimler seccadesi
Çiçek destesi gibi
Elvan elvan idi.
Uluğ Keykubat'm
Bu sırlar seccadesine
Hükmettiği bir seher vakti
Arifler Sultanı
Baba İlyas

Tacını hırkasını
Tesbihini esasını
Ve aynasını alıp
Horasan'dan
Sökün eyledi Rum'a.
Ve bir uludoğan gibi süzülüp
Çat Köyü'ne Amasya'nın
Serdi postunu.
Güneşe ve yeşil ovalara gülen
Geniş pencerele
Bir tekke yaptırdı
Çimenler doruğuna.

Tam bu sırada, yanar-dönere çalan bir çift mercan bakışlı kumru kondu mazgalımıza. Kumrulardan birisi:

"Ey Bedreddin, ateş palalı erenlerin piri Bedreddin! Ben ki, Gırnata Sultanı İbni Ahmer'in zındıklıkla suçlayıp zındanda boğdurduğu ?air Lisanuddin Bin Hatib'im; İbni Haldun'un dostu..."

Diğeri:

"Beni tanıdın mı Bedreddin? Ben ki Memlük Sultanı Müeyyeddin'in 'derisi yüzülsün, ölüsü yedi gün halka gösterilsin' diye ferman buyurduğu Ozan Nesimi'yim."

İkisi birden:

"Sükutumuzu som altın eyleyip, dinlemeye geldik kılıcın aşkını; terleyen nabzın, kitabın ve prangalı inancın aşkını..."

Üçümüz de felaket şaşırđık. Bedreddin:

“Siz ki, kırılan kalemlerin inadısınız. Çoban yıldızı gibi ışıyor hâlâ gecenin tepesinde avazımız. Dinleyin, dinledikçe dilimizi büyüleyin; büyüleyin ki, güzelleşsin destanımız.” dedi ve sustu. Susmasıyla kurşun gibi bir sessizlik çöktü betona. Bekledik, bekledik, bekledik.... Baktım olacak gibi değil, ?eyhin ve Baba'nın bakışlarını kumrulardan almak, destanın akışını sağlamak için Baba'yı dürterek:

“Derviş” dedim. “Göçlerin olduğu dönemlerde, şu emirler gürzünün, yani bugün bile nasıl ortaya çıktığı benim için bir sır olan şu Anadolu Selçuklu Devleti'nin durumu neydi ve Türkmenlerle ilişkileri nasıldı?”

Selçuklu'nun

Demirbuyruk devleti

Altaylar'dan Erciyes'e

Hançer gibi sokulan

Konar-göçer beylerin

eseridir.

Ateşi ve örsü

Narı ve buğdayı özümlediler.

Güneş çılgın bir kız memesi gibi aç

Ufuklar davetkâr idi.

Ki

Sürüleri ve mülkleriyle

Toprağa çöreklenip

Fetih-ferman büyüdüler.

Göçerlikte

Ortak olan otlaklar
Yerleşikte
Yağmacı devlet çarkının
“Miri toprakları” oldu.
Gelgelelim
Melikler taht
Emirler post dalaşığıydı
Vurgunun yılan başıyla
Mahvettiler “Miri toprak” düzenini.
Askeri iktalardan
Vakıf adlı
Özel mülkler türedi.
Küçüldü araziler
Rüşvete şarap oldu kan
Nice karunlar parladı
Vurgun ocaklarından.
Bereket açlıkla besledi
Kendi ustasını.
Mera vermediler
Moğol’dan tüyen
O büyük Türkmen’e.
“Uçurumlarda tutun onları” dediler.
Sonunda toprak

Düşman kesildi
Kendi cömertliğine
Ve kaynamaz oldu
Ağustosta beyni kaynayanın
Zemheride kazanı.

* * *

Velhasıl
Senin anlayacağın
Kıtlığa
Zulmün ve servetin hükmettiği
Göktekinin 'kurtarıcım yerdedir'
Yerdekinin 'kurtarıcım göktedir'
dediği

Acayip bir devran idi
Selçuk devranı.

Hele
Huruç devrinin Sultanı
Keyhüsrev ki
Devletin yüreği idi.
Tahtına
Babası Keykubatı
Zehirleyerek geçen
İri, obur

Bir ur gibiydi.

Onun sarayı da

Tüm Selçuk sarayları gibi

Ney ve şehvet

Tülüne bürünürdü.

Türkçe yazmaz konuşmaz

Türkmeni hor-hakir

Asi, külhani, kurnaz

görürdü.

Ve şu hüküm yükselirdi

Onun haram nefesinden:

“Hunhar Türkler

Köpek ve Kurt gibidirler

Fırsat geçerse ellerine

Yağmayı ganimet bilirler.

Fakat güçlü gelirse düşman

Tüyerler.”

O vakitler

Keyhüsrev’in sağ kolu

Sadeddin köpek idi.

O ki

Gölgesini görünce

Gövdesinden utanan

Gazabını korkusundan

Korkusunu halkın homurtusundan

Alan

Ve boğazı haram ile kuşkudan

Dili yalan ile dedikodudan

Bizar olan

Bir zalim idi.

Destanın tam bu noktasında kumrulardan birisi:

“Nur ol derviş! nur ol!” diye çığırdı. “Zalim ki haram toprağında filizlenir. Zalim ki, korku, yalan, iftira ve kuşku kökleriyle beslenir. Hermes’in kişiliğinde yalanı tanrılaştıranlar gibi, zulmü tanrı tahtına oturtur toprağı güçlendikçe. Ve zalim ki, en kanlı kararlarını susarak verir.”

Üçümüz de şaşkın şaşkın birbirimize baktık. Bedreddin sakalını sıvazlayarak gülümsedi. Derviş, göbeğini kaşdı. Ve ben hiçbir şey olmamış gibi duvara yaslanırken, “Peki Derviş” dedim, “O dönem Türkmeninin yaşayışı, maddi ve manevi dünyası nasıldı? Çıplak nağralarıyla yeri göğü sarsan bu oymakların tümü aynı inanç kuşağından mıydı?” Bu sorumu Bedreddin yanıtladı.

Selçuklu mülkünde

Türkmen kolları

Kösteksiz otlamış

Ağılsız büyümüş

Sürüler misali

“Otları ve suları

İzleyerek yaşıyorlardı''

Halıcılık ve at terbiyesinde

Bilgi ocağı idiler.

Acayip yayan

Çıplak, cömert

Samimi ve basittiler.

Başlarında

Ayağını taştan

Sırrını yoldaştan

Sakıman

Hem hekim

Hem sihirbaz

Hem musikişinas

Hem de rakkas olan

Kam ozanlar soyundan

Babalar vardı.

Obalarda Halk tasavvufunu

Bunlar yayıyorlardı.

* * *

Acem mülkünde iken

Deve sütü ve kertenkeleyle

beslenen

Atak Arap kurtları

Türkmen beyleri ile
Ticarete girdiler.
Davar, halı, çadır alıp
İşlenmiş mal verdiler.
Ve üstelik onlara
Ticaretin büyülü dili ile
Hurili meyveli
Tubalı kevserli
Gül bir cennet vaadtiler.
Böylece
Eskiden görünen putlara
Tapan bu erenler
Basra karunlarından
Görünmeyen tek bir puta
Tapmayı öğrendiler.
Lakin
Bir fark ile ki
Türkmen çıplakları
Ali destanını
?aman ruhuyla
Mazdek örsünde
Döver iken
Türkmen beyleri

Ticaretin memelerinden emdiler kini

Ve hazır bir hırka gibi

Giydirdiler eski inançlarına

Arap tüccarlarının

Hanefi mezhebini.

* * *

Göçerlerin

Burçak ve nar kokulu

Üç eli vardı.

Bir eli

Boynu demir kolyeli

Hayderilerdi.

Bir eli

Aşk ateşinde yanan

“Başı hayran

Gönlü viran

Gözü pür-tufan” olan

Yesevilerdi.

Bir eli ise

Saçlarını

Sakal bıyık ve kaşlarını kazıtan

Seher kiliminde yatan

Tabiata

Suya ve aya aşık erenlerdi.

Yani

Sultan Keykubat'ın (I)

Mazdeki ve Hürremi

Piçleri dediği

Tarlalarda

Ve taş ocaklarında

Çalıştırmak için

Zorla devşirdiği

Sırtlarında cavlaklarıyla

Mazlum Kalenderilerdi.

Kumrular mazgaldan kalkarak yanibaşımıza, ranzamıza kondular. Gözlerinde elvan elvan gülümsüyordu ruhlarının zenginliği. Nişangâhı yakut alazı gibi yanan bir felsefe, mavi bir derinlik, kocaman iki göz, bir bebek merakı, gül, kelam ve çıplak ve hilafsız bekleyen bir kılıç. Sonra buğday danesi ve sonra uçurumları bakışlarına yükleyen bir narin gazal.... Simavna Kadısı bunları seyrederken, gayet kibar bir tarzda, dizimdeki mahpus işi zeytin tesbihi aldı, gülümsedi. Gülüşünde cazip bir minyatür inceliği vardı. İnsanın içini ferahlatan, önyargılarını, kuşkularını dumura uğratan bilge bir incelik... O anda duraksamasını fırsat bilerek, "Eyhim" dedim, "Hacı Bektaş-ı Veli ne zaman geçti Anadolu'ya?" Alnıma baktı, dilinin o yumuşacık tonu, sekmeyen ritmik edasıyla:

İlyas'ın Rum'a geçtiği

Bir zaman sonra

Rivayet ederler kim

Arıların salkım salkım

Dallara oğul verdiği
Hasretin golverdiği
Bir bereket deminde
?eyh Yesevi
Nefes evladı
Hacı Bektaş-ı Veli'yi
Çilehanesine çağırđı.
Başına geyik derisinden bir börk
Beline kılıç kuşatıp
Tuğra ve alem verdi.
Yesevi:
"Ya Hacı Bektaş" dedi
"Muştular olsun ki
Tarikat mürşidliği senindir
Bundan böyle
Kırk yıl egemenliğin
Ve gönül çiçeklerinde
Canlı bir güzelliğin olacak.
?imdiye dek bizim idi
Bu kudret
Lakin vademiz yetti
Var git
Seni urum illerine saldım

Ve urum abdallarına
Baş kılıp ser-çeşme eyledim.”

* * *

Ki ol vakit
Muştuluk nuruna gark oldu toprak.
Tüyleri yakut kızılı
Alını ak
Bir kısrak
Fıskırdı tan yerinden.
Ve kızgın damlalar düştü
Duru sırılağanlara
Kurtların gözlerinden.
Yol açıldı destana.
Hacı Bektaş-ı Veli
Kardeşi Menteş ile
Ak bir güvercin donunda
Horasan’dan uçuverdi Elbistan’a.
Ve bir darı çiçeğinin böğrüne
Susam yaprağının üzerine
Serdi kaftanını.
Ve yeşil benli alını
Erenler cilvegâhı
Anadolu toprağına dayayarak

Üç kez öpüverdi.

O gece

Bir cem çiçeği

Uykusuna dalıp

Tan sükünce

Yöneldi Amasya'ya

Mürşidi İlyas'a.

İlyas O'nu

Bir mürüvvet karanfiliyle karşıladı

Gül suyu sunup

Kızıldarı çorbası içirdi.

?eyhinin

İlmini ve iznini alan Bektaş

Gecenin ilk sancısına

Çakan bir şimşek gibi

Akıverdi Erciyes'e.

II. BÖLÜM

Bedreddin daha sonra devler ve cüceler, yecücler ve mecücler alemini değerlendirdi. Envai çeşit belirti, mucize ve alametlerden söz etti. Devler aleminde, zamanın, çiçek başı yiyerek engerek doğurduğunu; huzurun, insafın ve mürüvvetin ilençlere uğrayıp baldıran ağusu içtiğini; toprağın, hırsları doyuramaz hale geldiğini; dalların damla damla morfin ağladığını; mezarları ısırganların kapladığını; köpeklerin bağlılıklarını yitirip nankörleştiğini ve

artık efendi sevgisini özgelerinden kıskanmadığını; zihnin, ruhun ve sağduyunun cin çarpmışa döndüğünü; orospuların kocaman kalçalarının ay gibi gülümsediğini ve bir saniyede bin erkeği şehvet nuruyla ıgdiş ettiğini... Ve huruç göğünde parlak yıldızların belirmediğini; atmacaların kanatlarından emin, başı dik ve sevinçle coştüğünü; balın, sütün ve meyvenin çıldırdığını; köklerin cömertçe dallandığını, derinlere indiğini, güçlendiğini, düğümlendiğini; yumurtadan burun veren civcivlerin cik cik öttüğünü; bir canda iki yüreğin tartışmaya durduğunu ve bebeklerin erken doğduğunu...

Velhasıl Bedreddin düzende düzensizliğin, uyumda uyumsuzluğun, birlikte ayrılığın, ihtişamda isyanın, korkuda kırımın mayalandığını; anların eşek arılarınca izlendiğini; karıncanın ve ipekböceğinin sıgaya çekildiğini; ve görülmemiş bir gücün, kılıç ve mihrabın egemenliğini tehdit eder hale geldiğini...

Sonunda, ak ipek bir mendil ile, geniş alnını sildi. Ve hiç beklemediğim bir konuya, Baba İlyas'ın uzan yerlerden gelen Türkmenler için düzenlediği son cem toplantılarından birisini anlatmaya başladı.

Dışarda kartal avazlı

Bir gece vardı.

Puslu ayazlı

Bir gece...

Tekkenin bir yanını abdallar

Bir yanını

Taşkın mermer memeli

Ve ağır, nazlı

Devingen kalçalı

Hatunlar almıştı.

Hatunların önünde

Kilimleri öbek öbek

Pembe şakayikler

Acem çiçekleri

Vahşi böğürtlenler nakşeden

İnce parmaklı

Yağz kızlar oturuyordu.

Ve başları kandilli

Üç ayaklı

Bakır çerağlar yanıyordu

Tekkenin orta direğinde.

Ve ocağında

Çatır çatır büyüyordu

Duvarların duru yeşil aynasında

?avkıyan

Dut ağacının odu.

.....

.....

Önce ustura ve taşa

Sıra sıra traşa geldiler.

Sonra çerağlar yakıp

Dört yöne karşı

Mum sönünceye dek

Hu çekerek

Gülbanklar okudular.

Kurbanlar kestiler
?arap ve zeytin aşkına
Kanlarını gömüp
Kemiklerini sakladılar.

* * *

Az sonra
Gür bir köknar dalı gibi
Girdi içeri
Vefai Kürdi'nin
Gözde müridi İlyas.
Bağdaş kurdu
Zümrüt zemin üzre
İşlenmiş çiçeklere.

* * *

Yarpuz kokan
Yeşil bir don içinde
Gülümsedi
Dedi:
"Ay ışığı goncalara vuranda
Kükredi birlik deryası
Beni sahile saldı
Derya iken menzirim
Damla oldu.

Size geldim

Yaklaşım yaklaşım

İri, işkilli gözler ile

Süzmeyin beni öyle

Ben ne Nemrud

ne ?eddad, ne Firavun

Ne Cemşit, ne Kisra

Ne de Karun'um.

Sofi değilim ibadet bilmem

Veli değilim keramet bilmem

Yedi iklim gezgini

Sahrada bir kumum.

Bilin ki

Doğanlara

Ve doğacak olanlara

Bildirin ki

İnsan

İki direkli bir deryadır

Cihanda olan her şey

İnsanda vardır.

Tutmuş

İnsanı insana

Köle eylemişler

Halbu ki

Bir kainat harikası

Yıkıcı bir hükümdardır.

*

Dağ, dorukları belirdi gözbebeklerinde. İşaret parmağıyla sılsileleri göstererek, bağırdı. Yumurtalar gibi dizilen ve taş gibi dinleyen kadınlar şaşkındı.

"?u dağlara bakın

Bizleri aciz ve hayran kılan

Dağlara.

Bülbül bizim içindir

Bizim içindir gülistan

Geyikteki misk

Dildeki destan

Zerredeki tufan bizim içindir.

Velhasıl

Bu alem

Yedikat yer

Kürsi kalem

Herşey bizim içindir

Ya bu zulüm niçindir?"

*

Bir derviş:

"Ey akıl aynasının mürşidi İlyas

Sultanda kurt merhameti

Bizde kuzu korkusu var

Nasıl yıkacağız

Koca bir zulmü

Bu çıplak halimizle

Anlat biraz''

Önündeki hançere

Arpa ve hardal danesine

Baktı İlyas.

Gülümsedi:

''Doğrudur yoloğlu doğrudur'' dedi.

''Bu alemin ki

Yüzbin ibret vardır

Her zerresinde.

Bir ibreti dinleseydi, Keyhüsrev

Zulmü nimet eylemezdi açlığımıza.

Hırsını dizgin

?iddetini kamçı kılmış

Sürüyor devranını.

Ama sol gözü sağ gözüne

Sol eli sağ eline

Karşı çıkıyor.

Kaburga kemiği kesilmiş

Asileri

Kırılıyor doğrultmak isteyince.

Bize gelince

Biz O'na güzellik edeceğiz

Kavmini mülk azabından

Vücudunu ruhundan

Azad edeceğiz.

Sen gönlünü hoş tut dervif

Her damla terin bahtı

Gün gibidir.

İnci isteyen inanç

Zulüm deryasında yol bulur.

Biz ki

Bir ay etrafında

Yüzbin yıldız

Bir gh etrafında

Yüzbin çiçeğiz.

Bakma sahte kudretine sultanın

Kamu yollar içinde bir can olup

Alemi gözüne dar edeceğiz.

Sen gönlünü hoş tut dervif

Gzn a özünü bil

Keyhüsrev tanrı değil."

*

Bir diğer dervif

“Ey İlyas

Sulara seccade saccade salan

Himmet penceresi İlyas

Bakma bu dumanlı sorulara

Herşey bize bağlıdır

Batın biziz zahir biziz

Evvel biziz ahir biziz!”

diye bağırdı.

İlyas’ın gülümseyen

İri, bilgin gözleri

Karşı duvarın

Oniki köşeli yıldızlarla oyalanmış

Sinesi zeytin yeşili

Haydari kilimine çevrildi.

Gayet içten:

“Haklısım dervif” dedi.

“Biz ki

Nelere kadir değiliz ki

Düşün hele

Birlik iken vücudu mutlak ile

?u maddi aleme tohumlar gibi düştük

Önce maden

Sonra nebat

Sonra hayvan

Sonra adem

Evrelerinden geçtik

İriştik insanı kamile.

Elbet gönül buyruğudur

Be canım

Ne lanet zaptedebilir hareketi

Ne de saltanat

Döllendikçe güzelleşen

Bir Kürt kızına döner

Baldan leziz olur

?u aziz hayat."

Birden acı acı bağırmalar, küfürler, inlemeler ve derinlerden gelen uğultular duyuldu. Arı kovanına çomak sokmuşcasına... Az sonra da uğultuların yerini toplu ve gür bir tarzda yükselen türküler aldı. Kumruların cilve çiçekleri gibi dikeldiklerini, Bedreddin'le Burak Baba'nın ise tepeden tırnağa kulak kesildiklerini gördüm. Bedreddin meraklı bakışlarla "Nedir bunlar, kuzgunlar şahinlere mi saldırdı?" diye sordu. "Evet" dedim, "alevlerin sulara karşı kenetlenişi, pırlantanın örste dövülüşüdür." Her ikisi de birbirlerine baktılar. "Bu türkülerin söyleneceğini ve söylendikçe de güzelleşeceğini taa o zamandan biliyorduk" dercesine, derin bir soluk aldılar. Ama ben gayet olağan bir durum karşısındaymışız gibi doğrudan sohbe girdim. "Peki" dedi, "İlyas'ın inanç ocağı gönüllere huruç kıvılcımları sunarken, İshak nerelerdeydi ve ne yapıyordu?" Bu soruyu yine Bedreddin yanıtladı.

İlyas

Müridlerini
Urum illerini uyarmak için
Çat köyünden
?ahin sürüsü gibi
Dört bir yöne uçurduğunda
Bir bölüğü
Tokat, Çorum, Amasya
Bozok ve Sivas'a
Bir bölüğü de
Maraş, Adıyaman
Malatya ve Elbistan'a

Yöneldi.

İlyas kendi sarığını
Baş halefi İshak'a verdi
Saldı güney illerine
Seçkin dervişleriyle.

*

İshak
Dişiliğe düşen
Aç bir döl gibi
Düştü Hısn-ı Mansur
Toprağına bir gece.
Ulu şamanlar misali

Büyüledi çevresini
Az bir zaman içinde
Hastalara baktı
Geçimsiz çiftleri barıştırdı.
Çorak gönülleri
Aşk tohumlarıyla yeşerterek
Yöresindeki şöhret halkasını genişletti
Ve silahlandırdı açlığı
Güneş gibi meşhur oldu o diyarda.

*

Oyel bir dem geldi ki
Bir alaca zamanda lshak
Diz çöküp
İki elini iki uyluğunun
Üzerine indirerek
Ve soluğunu göbeğine
doğru vererek
Duru bir "hu!" ile cuşa geldi
Sonra çekildi yüreğinin derinliklerine
Tohumun yağmuru dinlemesi gibi
Dinledi yüreğini.
Dedi:
"Korlanıyor içimdeki cevher

Demirde karıncanın
Gökte balabanın izini
Kamışta şekerini
Cevherde cevherini
Ayırdeder oldum
Dahası
Ben cihana aşık oldum
Bu cihan ki
Bir destandır
Bülbüle gül
Ferhada ?irin görünen
Felaket bir gülistanıdır.
Odur bebeklerin yüzündeki güzellik
Eyüb'ün bağrını dağlatan
Yahya'yı her dem ağlatan odur.
Ve aslı birdir suların
İnsanı güneşı gibidir
Ummanı aşk ile ıdır
Dönüşü aşk iledir."
Sonra
Koydu seccadesine
Sapı sedef kakmalı
Yeşil demirden Karmeti kılıcını

Seyreyledi bir zaman.

“Bu kılıç

Bu güzel kılıç

Toprağı kurtarmak için

Düştü toprağa.

Ateş sular ve dağlar

Yedi iklim dört rüzgar

Tava geldiğinde

Onu kavrayıp yürüyeceğim

Çıplak bir Hind mülhidi

Çetin bir Çarvakacı gibi

Döğüşeceğim” dedi.

Ve yerin

Ve göğün

Sırrını kavrayıp

Cenneti cehennemle

Zaptetmek için

Kalktı ayağa.

III. BÖLÜM

Kumrulardan biri:

“Ishak! Ishak! ah Ishak! Ateş köpüklü ırmakların nilüferi Ishak! Hıdırilyas baharının tanyeri Ishak! Karıncalar mahşerinin neferi Ishak! Döğüş Ishak! Bir inancın, bin acın, bin yaranla düş toprağa, düş Ishak” diye nağralandı.

Tavandan beton kırıntıları döküldü döşemeye. Kulak memelerimiz ürperdi. Ve aynı anda, sırtıma güçlü bir dost şaplağı indirdi Burak Baba. İşaret parmağını burnuma doğru dikerek, gayet ciddi,

“Çürümenin, çökmenin en güçlü kanıtı zulümdür” dedi. “Devranını alınteri ve göz nurunun kendisinde uyandırdığı öcüyle sürdüren, keyfilik dualarıyla harama secde eden ve halkı kurbanlık sürü gibi güden berbat bir nesnedir O.”

Hafif duraksadı, bekledi... Gür kirpikli, maviş, dalgın bakışlarını dumanlı ellerine çevirdi ve geriye doğru kaykılarak,

“Dostum Bedreddin” dedi, “Türkmen kesiminde olup bitenleri anlattı. ?imdi gelelim aynı dönemde, zulüm ininde, yani şu Keyhüsrev’in sarayında olup bitenlere”

Keyhüsrev

Nevrozun köklere vardığı

Aygırların arsızlaşp

Bulutların boğum boğum kızardığı

bir demde

Emirleri danışmendleri

?eyhleri seyitleri toplayıp

Derin fikir danıştı.

*

“Nedir!” diye bağırdı

"Nedir bre kocalar
Suların en aydınlık
Ormanların en yeşil
Dağların en sarplık
Yerlerinden esen
Bu lanet yelleri nedir!"

*

"Açlar tehditindedir
Canımın canındaki
Gizli hazinem."

Öfkesine mor bir kıvılcım düşmüştü. Bakışları delirginleşmiş, sakalı
alazlanmıştı.

"Dinleyin!

Bir zamanlar

Çıplak ayaklı

Ermeni Pavlikilerinin

Kanlarıyla sulanan

?u yukarı Kızılırmak

Havzasının yüreğini

dinleyin!

Türkmenlerin

Marifet ilmiyle

Bu civarda güçlendiği

Kürtlerinse

Kulak memelerini

Hançerleriyle delip

Birer huruç alameti

Yani şahin teli geçirdiği

Ayyuka çıktı.”

*

“Gayri

Mülküm teşhis

Gürzüm çare istiyor

Kerem bizim

Keramet sizindir

Açın kudret pınarlarını

Söz ilminizindir.”

*

Cin edalı ?eyhül İslam

El-pençe divan durup

?eytani bir sırtıışla

“Haşmetlü Sultanım” dedi

“Biliriz ki

Bin başlı bir beladır başımıza

Bu çıplak Oğuz oymakları.

Acem diyarında iken açlıktan gebirirlerdi

Yüca Arap ve Fars emirlerine dayanan

Ata-sultanların mutfağı için

Yılda yirmidörtbin koyun verirlerdi.

Hiç unutmam

Sarayın mutfak nazırı Han Salar

Koyunları toplamaları için

Obalara tahsildarlar saldığında

Sopalarla "hurra"lanıp kovdular

İnlettiler yeri göğü

Kıstırıp birini şehit ettiler.

.....

.....

Demirin pasını yediği

Kayaların göverdiği

Bir demdi ki

Sultan Sancar'ın pençesi

Vali Kamaç

Asilerden tahsildarın diyetiyle

Otuzbin koyun istedi

Lakin

Bu köpekler

Gözüpektirler

Boyun eğeceklerine

Kum gibi toplanarak
Kılıç üşürdüler.”

*

“Ki

Sabah semahına

Bin turna çıktı

Enginliğin ayazına

Turnalar avazına

Büründü cümle yıldızlar.

Ne taht kalacaktı

Ne de tac

Bir anda derlenerek

Kara bir bayrak ile

Belh'e yürüdü Kamaç.

Oğuzlar

Kancık kurtlar misali

Urung urung uluyarak

Daldılar ordusuna Kamaç'ın

Parelenen kalkanın

Kırılan kılıncın

Üşüştü sesine kan

Kaçamadı yiğit Kamaç

Yiğit han

Oğluyla birlikte

Oğuz teberine karşı

Ne direniş

Ne el-aman

.....”

*

“Haberı alan Sancar

Zırh-teber ordusuyla

Yürüdü Belh üzre

Çıplaklar

Hatunlarla çocukları

Ön saflara sürerek

Diz çöktürüp

Özengi öptürerek

Yalvardılar Sultana.

Yüzbin dinar

Bin köle sundular

Anlaşmak için.”

*

Haşmetli Sancar

Üşürülmüş

?ahmar dilli

Kılınç alazıyla cevapladı

Amana düşen belayı.

Dikeldi

Engerek başı gibi

Μelanet

Toprak

Kan ile şişti

Sağırlaştı nağralarla

Μerhamet.

Sonunda

Bozkırım babaç hırsı

Haşmetini parladı Sancar'ın

Ve Vahşi bir pars gibi tasmalayıp

Çılgın nidalar ile

Yanlarına alarak Onu

Yürüdüler İran içlerine.

Merv'i, Tus'u, Nişabur'u

Meşhed'i ve Serahs'ı ele geçirdiler.

Servetleri paylaştılar

Dağıttılar haremleri

Camileri yaktılar

Din ve devlet erbabının

Vurdular başlarını."

*

Sultan

Sararmış benziyle

“Bre koca!

Bre koca!..

Bunları biliriz” dedi

“Niçin anlatır

Deşersin acımızı

Fikrinin incisini göster”

.....

.....

“Fikrimin incisi

Odur ki haşmetlüm

Türkmen tayfasından

Korkuya gerek yoktur

Onlar iktidarı alamazlar

Alsalar dahi

Teslim olur

Hakim olamazlar

Onlar ki

Sultan Sancar’ı

Gündüzleri tahta oturtan

Geceleri ise

Demir kafeste tutan

Cahil bozkır sürüleridir

.....

Daha o zamanlar

Kılıçları kınlarına girince

Kendilerini

Yaldızlı sütunların

Yeşim fıskiyelerin

Dalkavukların

Aşuftelerin

Hadımların

Arasında buldular.

Elmas küpelerin cazibesine

Ve saçlarını anber ile ören

Diri, davetkâr kalçalı

Rakkaselerin

Fingirdek gül göbeğine

Mest oldular.

*

?anlarına

Kasideler okundu

Neyler dillendi

Sazlar tınılayıp

Peşrevler pare edildi

Ki sonunda
İhanete ihtişam
Kapısından giren
Bu göçer isyanının
Eşitlik fikri
Eski sasani debdebesinin
ruzigârında

Çiğdem buğusu gibi
Dağılıp gitti."

*

Sultan
"Peki peki" dedi
Parmağını
Post-vaşak üzre bağdaş kuran
Ak sakallı danışmende çevirdi
"Söyle
Bilim hikmetinin tılsımı
Velayet ve keramet sahibi
Ulu danışmend.
Sen ki
Hakikat burcunda yanan
Bir çerağ gibisin
Deryadan derin

Yerden sakinsin
Bu sarayda
İbret ile bakıp
Hikmet ile söyleyecek
Ve fikrimi gevhere
Sedef eyleyecek olan sensin.
Unutma ki
Bu tahtın
Akı Kamil
Sözü delil
İşi hasıl olmalıdır
Türkmene karşı.”

*

Danışmend destur alıp
Söze girdi
“Bunlar ki Sultanım” dedi
“Başlangıçta sonu
Sonda başlangıcı
Kötüde iyiyi
İyide kötüyü
Gizlide aşikârı
Aşikârda gizliyi
Görmeye başladılar

Başlarını kesseniz
Bir başım aşkına
Bin baş filizlenecek
Dillerini kesseniz
(İbni Abdul misali)
Sözleri güçlenecek
Gayri mümkünü yok sultanım
Oluşacak dönüşecek değişecekler
Döğüştükçe güzelleşecekler''

.....
Safran sarısına döndü
Benzi Sultanım
Tahtından
''Yeter danışmend!'' diyerek
Ayağa kalktı.
''Karşımda mülk düşmanı
Bir Balkan Bogomili
Ve güneşin çocukları denen
?u ibretler ibreti
Ermeni melaneti gibi
Konuşuyorsun
Yazık!
Yazık!

Öz itibarına

Öz dilinle

Mezar kazıyorsun"

.....

Kaşlarını çatarak

Yumruklarını sıkıp

Dişlerini gıcırdatarak

"Söyleyin

Söyleyin!" dedi

"İçinizde bu şaşkıının

Fikrine beli diyen

Niyetini destekleyen

Var mı?"

"HAAAAA?AAAAA....."

.....

"Zaten

Her sedeften inci çıkar sandınız

Her sineği tor şahin

Her sayayı huma gölgesi saydınız.

Sonunda neler oldu

Erkeği sel

Kadını göl oldu

Aç kavimlerin

Demiri Davut gibi yoğurdular

Örsünde gaflerimin

Derin dallı

Köklerden öğrendiler

Toprağın buyruğunu

Ve doruklarda oymaklanıp

Ciğerlerine çektiler

Volkanların soluğunu

Ama tahtım düşlere daldı

Vezirim sağır

Danışmendim kör oldu.”

*

Ve aniden titremeye

Göbek taşıdaymış gibi

Başladı terlemeye Sultan.

Derin kahkahalar savurdu

Birden durdu

Yere vurdu tacını

“Bulutsuzdur

Durudur

Bir yenme umududur

Bu yıkıcı

Yaratıcı

Canlı cesur kahkahalar
Ve bilin ki
Kükreyen volkan gücüdür
Kükreyen volkan gücü
Dölümdeki güç
Ne Ye'cüc
Ne de me'cüc
Yıkamaz İskender Seddini
Deccal çıkmak üzredir diyenin
Vurdururum kellesini.
?imdi hepiniz
Hepiniz kalkın!
Beni öfkem ile
Yalnız bırakın!"

IV. BÖLÜM

Aniden uyandım. Sırılsıklamdım. Oturdum, üzerimi değiştirdim. Bir tas su içtim. Sonra ampülün cılız ışığı altında terleyen karşı duvarı ve duvarda asılı duran, gülümseyen bebeği seyrettim. Bir fare çıktı lağımdan; süpürgenin ardında gizlendi, kurnazca kokladı beni, aldırmadım. Demir kapı, beton ve ranza buz gibiydi. Dışardan arada sırada güvercin üveymeleri ve dağ bülbüllerinin nağmeleri geliyordu. Enseme kaşıdım, esnedim, ürperdim, yorganın altına girdim. Gözkapaklarım yavaşça süzüldü. Babayı yeniden karşımda konuşur buldum.

Tilkilerin kurnazca pavkırdığı

Nemrudi bir tuzak havasında

Keyhüsrev

Çat kadısı Köre'nin ihbarıyla

Kumandanı Ertuğrul'a

Bastırdı köyü.

Durum İlyas'a

Öncedem malum oldu.

Bir azrail firarisi donunda

Çıplak ayak

Amasya'ya sığındı

Rivayet olunur ki

Onbinlerin sulara

Uğultular saldığı günün

Arifesinde İlyas

Prangalara vurulup

Haraşna'da

Bir zındana atıldı

Orada bir keşişin olduğunu gördü

İkna eyledi kendi davasına O'nu

Kırk gün sonunda zıندان

Yarıldı bir şirvan narı gibi

Ve ol Dede Garkın çiçeğı

Boynu altın kutaslı

Boz bir kısrak üzerinde

Oğuz şamanı misali

Havalandı göğe

Cismi sır

Fikri klavuz oldu.

Birden, şiddetli bir deprem krizine tutulmuş gibi sarsılmaya başladı hücre. Sarı sorguçlu israfil kuşlarının çığlıkları geldi derinlerden. Uğuldadı iç koğuşlar. Süsenler, sümbüller, hercailer, kına çiçekleri, kız gamzeleri... bürüdü betonu. Klavuz kızılına döndü kumruların kanatları. Bedreddin şaşkınlaşan bakışını bakışıma dikerek,

Kara Kunduz derili

Baycu Noyan ki dedi

Harzemşahlar devletini

Bir vuruşta yıkıp

Anadolu kapısına dayandığımda

Küçücük tüylü atlarımın

Duyulur oldu Ermenistan'da

Nal sesleri

Böyle bir zamanda Babalılar

İlyas'ın basıldığı haberini aldılar

Kefersu'da

“Karıncalar ve çeğirgeler gibi”

Ayaklandılar

Başta Harzemler olmak üzere

Her kavimden destek alarak

Samsat Kâhta

Ve Adıyaman'a daldılar.

*

Artık nüfus yoğunluğu

Vergi ağırlığı

Otlak darlığı

Ayaklanmıştı

*

Artık

Hafif ve seyyal kılıcın

Ağır ve hantal kılıçla

Hesaplaşma

Serüveni başlamıştı

*

Malatya subaşı

Muzaffereddin Ali-?ir

Zırh-zemberek yürüdü üzerlerine

Dörtnala şahlanan saflar

Koç gibi girdi birbirlerine

Mavi ak pırıltılı

Al al kuş sağanağı

Gürledi sazlıklardan

Turunç renkli
Kan buğusu bürüdü goncaları
Ve doru
Ve sevlaki kişneyişlerle
Kızgın nallar fırladı kısıraklardan
Kii
Kılıcı bükülmüş
Defteri dürülmüş
Bir halde
Zor attı canını
Malatya'ya Ali-?ir

*

Lakin
Sabrını hırsıyla vurdu
Titredi tığıl tığıl
Üç gün üç gece
Korkunç kudurdu
Kürtlerin Germiyanlıların
Zorbazı delisi
Kulu firarisiyle
Dehşet bir ordu kurdu
Ve bir sabah
Altında savrulan

Mercani bir at
Elinde zebani topuzu
Sirtında kara bir hilat ile
Yöneldi Türkmen koluna

*

Bu sırada
Babailer Göksu'ya dayandılar
Bağırılarını toprağa verip
Yüzlerini akıntıya gömerek
Hayli kandılar
Ve Elbistan'da
Ali-?ir'in son bendini de yıkıp
Çağların kızlığından ığıldayarak gelen
Gümüş bir nehir gibi
Aktılar Kızılırmağa...

*

Koyaklara tünediler
Güvercin sürüsü gibi
Sıvas'a bir gün kala
Göklerin çatal-şimşek gürllediği
Bir sabah
Bir çam ormanından
Yağmurun yağışını

Ve dağların bulutlara

Nazlı nazlı

Ağışını seyrettiler

Toprak

İnançlarının aydınlık

Doruğu gibi ışıyordu

Toprak aç

Canhıraş

Ve tarumardı

Sazlıklarda gövel ördek dumanı

Uçurumlarda püren çiçekleri

Sularda yazbahar yeşili vardı.

*

Ertesi gün Baba

Öncü kollarının başında

Amasya'ya yönelirken

Ordusu da

Yeşil firuzeli

Yivli

İncecik minareli

şehri

Taşlarına

?ehnamenin işlendiği

Ulu Sivas surlarını kuşattı

*

İğdişbaşı Hürremşah

Korkusunu yenmek için

Allah! Allah!

Nidasıyla geçti baskına

Dumanlı kan alacası

Bir derviş cemine döndü şehir

Ve hayli uğraştan sonra

Kızaran teberlerin öfkesini

Sıcak kellesiyle yatıştırdı

Hürremşah

Ve akşam üzre

Bir baba divanı kuruldu

Hayata illet katan

Çiçeği ağlatan

İnsanı satan

Bir nice baş vuruldu

*

Bu arada

Ishak Amasya'ya iriştı

Ahi çıraklarını fitleyip

Düşürdü şehri

Ve bir ebabil kuşu gibi
Yuvalandı kaleye
Haberi duyan Sultan
Ünlü kumandan Armağanşah'ı
Çift başlı çaylak armalı
Zırhlı ordusuyla
Seferber etti
Gökkubbenin bulutsuz gürlediği
Kuzgunların çığırtarak
Ufuklarda bölük bölük belirdiği
Ve karıncaların
Kaplumbağaların gözyaşlarını içtiği
Bir vakit
Amasya kuşatıldı

*

Şehri
İshak'ın gözde yiğitleri
Taceddin Yusuf Tebrizi
Ve Bedreddin İbrahim Kaymari
Savundular

Her ikisi de
Yesevi halifesi
Baba Maçın misali

Çıplak ayakları

Cenk meydanlarında

Taşlara batan

Ulu dervişler idi

Bismillahsız

Başladı vuruşmaları

Yalın-çığlık

Dumanlı

Ve fütursuz

*

Çift ağızlı

Çılgın teberleri

?eşberleri

Hünerleri

Batını küfürleri

Düşen kelleleriyle

Harmanlandı günboyu

Sonunda İshak

Kürek kemiğinden yaralanarak

Çekildi cenkten

Ve ağır ağır

Sokakları devraldı karanlıklar

Cesetler soğudu kan içinde

Uykuya daldı silahlar
Değişti yönleri nehirlerin
Geçiverdi yeniden
Haramın ateş halkası
Gırtlığına terin

*

Vakta ki
Armağanşah
Baba'yı pençeleyip
Kaleye attı
Soydu sorguladı münkirce
Pranga kendi sabrına
Sopa sopalığına
Lanet okudu
Mengene bunaldı
Zincir inledi

Lakin
Ishak-ı ?ami
La dedi
Lo demedi

*

Sonunda
Armağanşah

“Baba! Baba!

Hurucunu yokettik

Yokettik Babaaaaa!”

diye ünledi

Ishak

Dişlerini tükürerek

“Paşa! Paşa!

Bir haya bin baş getiren

kanlı paşa

Huruç ruhlarda köklendi

Unutma ki

Gece yine doğuracak

Kulaklar rengi ve şekli

Gözler sesi görmeye başlayacak

Ateş demirde gizlendi

Çıkacak bir ala-tanda

Göğü kuşatacak” dedi

*

Ve gece ile gündüzün

Alaca sınırında cellat

Boynuna ilmiği geçirip

Ol ulu huruç gülünü

Kale burcundan asakodu

Baba Resul

Gün boyunca surlarda

Sallanıp durdu

Akşam üzre

Halkın önünde O'nu

Babeki bir pala ile

Pare pare parelediler ki

Korku gökleri ala

Türkmene ibret ola

*

Rivayet ederler kim

O gece

Babanın her paresinden

Sıcacık kanlı sinesinden

?u kuğu çığlığı yükseldi

"İlmini hamlenin hançeri kılsan

Alnının alazı cihana vurur

Serrinden sır çarmihına çakılsan

Damlalar derya doğurur

*

Demire cemre düşerse

Çölde bereket kudurur

Fikir huruçta pişerse

Sancak gönderinde durur

*

Sırrımın sırrında bir narin gülsün

Parelendim her paremde hüzünsün

Selçukludan cellat sökün eylese

Benden acı senden inkâr süzölsün''

*

Baba Burak, destanın bu faslında hüzünlenmişti. Ranzanın başında, destanı taş sukunetiyle dinleyen kumrulardan birisi dayanamayıp,

''İlim tere baş olursa

Bin gelir birde birleşir

Ter ilme yoldaş olursa

Zerrecik enginleşir''

diye bağırdı. Bu çıplak avaz Baba'yı canlandırdı.

Babai ordusu ki

Tokat'ta müşkülünü halledip

Bir bahar seli gibi

Amasya'ya aktığında

Paşalar bir ulakla

Haber saldılar Onlara

Ulak

''Mürşidiniz İshak

Günahının ilmiğinden

Ektiğinin bedelini ödedi
Kan-revan içre oldu helak
Dönün illerinize
Yazık olacak size" dedi
Babalılar
Ishak'ın öldüğüne inanmadılar
"Baba Resul Allah!
Baba Resul Allah!"
Nidalarıyla
Yürüdüler Amasya'ya
O yörenin
İsyani kısmet
Yağmayı nimet
Bilen çepnileri
Akın akın dağlardan
Katılınca yürüyüşe
Bir hayli büyüdüler
Ölümcül bir korku sardı paşaları
Armağanşah
Sırtında salyangoz
Kabuğu taşıyan
Bir keşiş ıstakozu gibi
Zırhsız gezemez oldu.

V. BÖLÜM

Ve yemişlerin dallarda

Dolunayı yediği

Bir gece

Keyhüsrev uykusundan fırladı

Yapıştı veziri

Sadettin köpeğinin yakasına

“Bre vezir!

Bre vezir!

Söyle be bre vezir

Bu ne musibettir

Kısır kısırak dölleniıyor

Kan ile tavlaniıyor demir

Sabrım kırdı yularını

Karıncalar işese duyacağım

Anılar semaha durdu

Korkudan çıldıracağım!”

*

Sadettin Köpek

“Sakin ol

Sakin ol Sultanım" dedi

"Sen ki

Allahın kımından

Sıyrılmış kılıcısın

Gel de Şu gökkubbeye bak

Bak tepende

Talih incisi

Sabah yıldızı var

?aşma bu zaferlere

Onlar

Balı tattılar

Gayri

Zehire kanacaklar"

*

"Ne zaman

Bre vezir

Ne zaman

Ödlekliğim yiğitliğime zından

Egemenliğim günahıma gülistan

oldu.

Yürek fırtına yığısındadır

Cerenlerim kurt oldu

Ateş oldu

Derilmiyor güllerim

Batırdınız beni batırdınız

Devletin yelkenine hışmınızı

Dümenine şaşkınlığınızı

Atadınız

Ağırlaşıyor şimdi

Başımda tacım

Bin bin yele verdim

yüzbini

"İmdi bire muhtacım"

*

"Yeter gayri

Beni bu masallarla avutmayın

Bu azrail kafesinde

Bu sarayda

Daha fazla tutmayın

Babalılar

Girdikleri şehirleri

Terli alımlarıyla aydınlatıyorlar

Ve fersah fersah

Hakim oluyorlar zamana

Zindanlar ana karnına

Yılgı sancıya dönüşüyor

Mağrur bir kale gibi düşüyor
?iddeti fermanımın."

*

Lakin

Sultan

O gece hırsından

Dinlemedi vezirini

Hareme girdi

Buhranını

Kafkas illerinden

Yeni derilen

Körpe Gürcü minelerinin

Kızlığına boşaltarak yatıştı

Ve sabah

Hazinesi mutfağı

Haremiyle birlikte

Beyşehir Gölü üzerindeki

Kubadiye Hisarına kaçtı

Ve dahi

Ol zamanda

Hayırlı şeyler oldu

Azrail kudurdu

Zehir kiriş ve hançer

Fendinin kurdu
Vezir Sadettin Köpek
Yılan dilli
Eğrelti rüzgarlarının estiği
Ecelin atlanıp
Toprağın kana kestiği
Bir vakit
Keyhüsrev'in buyruğuyla
Cellat kemendine düşüp
Başından oldu.

VI.BÖLÜM

Az sonra gökkubbe gürlmeye, şimşek şavkında, usul usul çiselemeye başladı.
Kumrulardan biri kahkahayla gülerek:

“Sadettin köpeğin ölümünü kutluyor bereket baba” diye bağırdı.

Burak Baba:

“Babil yosması gibi delirtir mahkumu bu yağmur” diye mırıldandı. “?u toprak kokusuna bak; yosun ve muşmula kokusuna... Örümcekler, ağlarını germiş bizi dinliyor. Kilit merak kesilmiş, terleiş çimiş çimiş.. Sen titriyorsun. Benimse sırtımı yakıyor duvar. Terliyorum... dahası, hücreye sopa, feryat, küfür ve inat kokusu doluyor. Süpürge bunalıyor.

Bedreddin, yasemin tesbihini koluna geçirdi, sakalını sıvazladı:

“Hurucun sonuna geldik derviş. Anlatmaya başla da seher yelleriyle birlikte çekip gidelim bu viraneden” dedi.

İrkildim, yadırgadım bu çıkışı. Baba, gönlümü almak istercesine elini dizime koyarak gülümsedi:

“?u başındaki usta işi kınalı kellepuşun hoşuma gitti” dedi ve usuldan girdi söze.

Babailer

Bir turna katarı gibi girdiler

Amasya toprağına

Tan henüz sökmemişti

Ufukta ak bir ışık

“Kurt kuyruğı” belirmişti

Önde

Kara libaslı

Kızıl börklü

Çarıklı Yeseviler

Ve kılıçları

Zerdüşt ateşinde pişen

Kalenderiler yürüyordu

*

Onların ardında

Bellerinde yakubi pıçaklarıyla

Kurdu uğurlu

Tavşanı uğursuz sayan

Ak çefyeli

Kara Kürdiye çuhalı

dağlılar

Yani

Çoban hakkını yirmide bir

Değirmen hakkını onaltıda bir

gören

Ve oniki hayvanlı

Şivan takvimi kullanıp

Dört yöne dört ayrı

renk veren

açlar

Yani

Şeytanın insanla birleşmesinden

Cin taifesinden türeyen

Ve çeliği hünerinin sinesinde sınıyıp

Kılamlar okuyarak

Newrozda hoyratça sevişen

babaçlar

Yani

Kıyam meydanlarında

Kartal barı oynarcasına dögüşen

Ve kılıçları ellerinden
Öldükten sonra düşen
Dehhak'ın büyük korkusu
Kurmançlar
YÜRÜYORDU.

*

İncecik bir pus içinde
Mavi ladin korularından geçtiler
Armağanşah'ı buldular karşılarında
Bir hayli didiştirler
Ve kılıç çemberine alıp
Biçtiler O'nu.
Sonra
Hu çekerek geçtiler
Dolunayın şavkında
Çekerek ırmağını
Yürüyün canlar dediler
Tepegözün canevine
Yürüyün!
Dalga dalga
Konya iline

*

Sultan

Seferber etti derhal
Erzurum kışlasını
Yola çıkan alaylar
Altı günde ulaştılar Sivas'a
Yöreden güç alarak
Vurmak için
Bir diğer babi kolunu
Sarktılar Keyseriye
Acayip kılıç kırıldı
Ziyaret denilen yerde
Atlar döşdöşe girdi
Toprak altında geberdi
fareler
Sultan yine yenildi
Ama allar yeşiller içinde
?ehit edildi Menteş.

*

Acıyı duymuşcasına
Kanat açtı
Sultansazlığından
Hasandağına
Narin endamlı leylekler
Dikkuyruk kuşları

Ötleğenler

*

Ve yaralarına

Ana sütü

Mürver çiçeği

Keklik eti bastırarak

Yürüdüler bozkırları

Konya'ya doğru

Kadınları bebekleri

Berhaneleri ve sürüleriyle

Malya ovasında

Sümbül dumanı misali

kümelendiler

*

Umudun son soluğu

Son salvosuyla

Güçlü bir ordu topladı

Sultan Keyhüsrev

Franklardan Kürtlerden Gürcülerden

Oluşan bir ordunun başına

Emir Necmuddin'i

Behramşah Candar'ı

Gürcü Zahiruddin ?ir'i

Ve haçlı tortusu

Frank Frederik'i getirdi

*

Malya'da tan atıyordu

Çiğ düşmüş diken filizleri

Çimenler ışıyordu

Sis sarmıştı bozkırı

Uzak korulardan

Ak ayaklı

Pamuk kuyruklu

Bir tavşan

Seyrediyordu

Türkmen saflarını

*

Sultan'ın saflarında

Türkmenler ilkin

Saldırmayı reddettiler

Hayran idiler İshak'ın kudretine

Keramet ve cesaretine

Durumu anlayan

Emir Necmuddin

Frankları yerleştirdi

Ordunun önüne

Lakin bunlar da

Kocaman kalkanlarıyla ilerlerken

dalgalandılar

Ishak'ın namı karşısında

Titreyerek haç çıkardılar

Sultanın cenk tellalı

Davulunu gümbürdeterek

?öyle bağırdı

Babai saflarına:

Koyun çobanı güdemez

Dar geniş hükmedemez

Dikelen bir yılan başı

Bin kılıçla başedemez

Aynı anda

Çıplak bir babai

Nağrası duyuldu:

Deryanın aşkı Nil'edir

Nil derya iledir

Bir olsa bin firavun

Yüzbin piramit dikse

Nil'i zaptelemek

nafiledir

Saflar

İki kılıç ormanı gibi

Dokuzboğan yürüyüşüyle

Yaklaştı gözgöze

İlk saldırı

Türkmenlerin canhıraş

Feryatlarıyla başladı

Zırhlara çarptılar

Alaz alaz

.....

Demir gövdelerle

Çıplak gövdelerin hesaplaşması

Sürdü bir hayli

Ve çengi kıvırtması

Çin-cellat fendiyle

Üstün gelerek

Arkadan irişen

Altmışbin piştar neferi

Frankların sayesinde

Kazandı zaferi

*

Ve demir iştaha geldi

Tepesinde Türkmenin
Bebeleri kadımlarından gayri
Erleri erenleri
"İriş Baba Resul Allah İriş!"
Nidalarıyla inletti meydanları
Ve çok adam helak oldu
Malya ovası Horasan erenlerinden
pak oldu

Sonra Kefersuttan
Malya'ya kadar
Bebeklerini
ukurlarda ulpazların
zerine koyarak
Elde teber dgşen kadınlar
Atlar tavuklar
Ve koyunlar paylaşıldı
Askerler arasında
Ve o gece
?irin
alkara bakışlı
Türkmen cerenlerinin
Çiçekler gibi saf ve yalansız
Namusları koklandı

Sahra adırlarında

*

Yenenler yürüyüşe geçtiler

Başlarına basarak ölülerin

?arap ve taze etle

Hırs hengame gurur

Ve şehvetle

Girdiler şehre

Orospu kolları gibi

Açıldı önlerinde

Kapıları sarayların

Kırk gün kırk gece

Kahkahalarının

Nefsi iştihalarının

Ve uçkurlarının

Yesiri kesildiler

Kubadiye Hisarından

Döner Sultan

Yeni bir çağ

Kazanmış gibi

Üçbin altın dağıttı Franklara

Ziyafetler nişanlar sundu

*

Artık yürüdükçe
Menzillere ışık saçan
Ufuklar açan ordu yoktu
Kılıçlarını molalarda güneşlendirerek
Ve billur sulara vererek
Bir derviş teberi gibi uyuyan
Ve meyvelerin toprağa düşüşüyle
Bebeklerin avazı kızların gülüşüyle
Uyanan ordu yoktu

*

Ama çok şey öğrenmişti toprak
Dökülen kandan
Düşen silahların
Çağrısını taşımıştı
Köklere sular
Ve babai
Nağralarını yüklenerek
Esmişti Anadolu dağlarına
rüzigâr

Baba, destanın bu noktasında durdu, bıkkın ve umarsız bir havada koltuk altını kaşıdı,

“Ben İshak’ın kaderini, ‘önce ağımı ören, sonra ördüğü ağın merkezinde ters çevrilip ölen’ bir ipekböceğinin kaderine benzetirim” dedi.

Baba, bunları anlatırken alnım tırsım tırsım terlemeye, sol gözüm pırpırlanıp delirmeye başladı. Acayip, alangirli şeyler belirdi gözbebeklerimde. Ağır, yalazlı bir kılıç ile Afşin, Babek'in kellesini vurdu. Hz. Ömer, Demirci Kawa'nın kendi kanlı direfş'inden (tulum) yaptığı isyan bayrağını yaktı. Belkemiğim pıçak ucundaymış gibi ürperdi. Tırnaklarım morardı sızım sızım. Titredi dudaklarım. Tüylerim dikeldi, iştahım coştı. Gıcırdamaya koyuldu dişlerim.

Aniden sabrıma saldırdım. Bağırarak fırladım ayağa. Bedreddin'le Baba da benimle birlikte ayağa fırladılar. "Amaaan! delirdi yoloğlu!" diyerek dışarı attılar kendilerini. Kumrular ise, telaşla pervazlanıp tuvaletin sifonuna kondular.

İlkin battaniyeleri ve döşeği yedim. Kuzu büryan gibi sindi damağıma tadı. Sonra, bir yumrukla beton ranzayı kırdım. Gevrek bir çörek gibi kıtır kıtır yiyip bitirdim. On parmağımyı daldırdım beton zemine. Toprak çıkardım derinliklerden. Çerkez helvası yercesine yutmaya koyuldum lokma lokma. Yeraltından, lağımdan, korkuyla koşuşan fare sürülerinin çığılımcıkları geliyordu. Örümcekler ağlarını, çatıdaki güvercinler yuvalarını terkediyordu. Mazgaldan beni seyreden Baba:

"Ah yoloğlu ah! Karanlıkları da böyle yiyebilsey, şu karanlıkları" diyordu.

Kumrular ise:

"Gözlerine bakın gözlerine!" diye bağırıyordu. "Bir beril, bir yakut, bir sümer safiri, bir Hz. Süleyman cevahiri gibi nasıl da parlıyorlar. Böyledir işte ağır tutsaklık cinneti, köpürmüş aygır arzusu, yılan iştahı böyledir. Böyledir işte timaristan yesirinin dermansız illeti, sevgi susuzluğu, dögüşme hasreti böyledir."

Birden tiz bir demir vınlayışıyla uyandım. Gözlerimi açtığımda, karşımda onları buldum. Ensesi yasin tulumu gibi şişen ve zındancılıkta bir hayli pişen kalantor müdür, asker ve gardiyan kalabalığımyın önündeydi. Parmaklıklara tahta copla vurarak:

"Bak" dedi, "sayımlara bile kalkamaz oldun. Bırak artık bu anlamsız grevi!"

Donuk bakışların altındaydım. Kulaklarım babai gülbenklerinin yankısında hâlâ.

Babam İlyas al haberi

Işık budur ekmek budur bal budur

Kılınç çemberinde durduk semaha

İnanç budur ömür budur yol budur

-SON-

-1983-

DESTANDAKİ BAZI ADLAR

Burak Baba: (1257-.....) Tasavvuf şairidir. Batmiliği Amasya'da yaymaya çalışırken ihbar üzerine, 1271'de Mısır'a kaçtı. Aynı çalışmalara Mısır'da girmesi üzerine hükümdar Baybars'ın huzurunda bir alimler meclisi tarafından sorguya çekildi. Sonra dayağa yatırıldı. Bu dayağın etkisiyle ?am'da öldü. Dönemin tarihçileri Baba'yı şu şekilde tasvir ediyorlar:

"Belinden yarısı bütün çıplak olup, aşağısına kırmızı bezden bir futan bağlamış, başına hafif bir kırmızı sarık şeklinde tülbent sarmış ve iki tarafına manda boynuzları raptetmişti. Elinde gayet uzun ve büyük bir nefir, kabaktan yapılmış büyük ve siyah bir keşkül olup, ayı gibi oynar, maymun gibi söyler, gayet murdar idi. Aynı hal ve kıyafette daha sekiz-on yoldaşı olup, bunların elinde zilli defter olduğu halde, gittikleri yerlerde bir daire şeklinde olup bunlar çalar, Burak Baba oynardı.. Ahireti inkâr eden tam bir mülhid idi. Haramı helal sayar, şehveti galip olup güzellere tanrı der, önlerinde secde ederdi" (İlk Türk Mutasavvıfları, F.Köprülü, Sf. 210)

SEYYİD ABUL VEFA: 11.y.yılım ünlü bir Kürt tasavvuf şeyhidir. Abbasi halifesi Kaim Bi,Emrullah kadın ve erkekleri bir araya toplayarak, sapık

inançlar yaydığı gerekçesiyle O'nu zorla saraya getirtip, sınava tabi tutmuş, fakat geniş kitlelerin sempatisini kazandığını gözönünde tutarak cezalandıramamıştır. İlyas'ın bu şeyhin tarikatına mensup olduğu söyleniyor.

MAZDEK: İsa'dan sonra V. y.yılda İran'da ortaya çıkan, mallarda ve kadınlarda ortaklığı, eşitliği savunan eylem adamı. Sonunda soylular tarafından öldürüldü. Bunun davasını daha sonra karısı Hurrem (Hurremiler) ve Azarbaycanlı Babek (Babekiler) sürdürdüler.

BABEKİ: Dokuzuncu y.yılda İran'da patlayan toplumcu, ihtilalci bir halk hareketinin önderi. İsyân bastırıldıktan sonra elleri, ayakları ve sonra da kellesi kesilmek suretiyle öldürüldü.

DEHHAK: Kawa'nın önderliğindeki halk hareketiyle devrilen zalim hükümdar.

DESTANDAKİ BAZI SÖZCÜKLER

Askeri İktâ: Askerlere hizmetleri karşılığında, işletme hakkı bedel olarak verilen devlet toprakları.

Ahir: Son, en son.

Azat Etmek: Serbest bırakmak.

Aşîkar: Açık, apaçık.

Bogomil: Balkanların Hıristiyan kökenli bir nevi babaîleri. 12. y.yılda Bulgaristan'da ortaya çıktı.

Çarvakacılık: En eski Hint maddeciliği.

Bizar: Bıkmış, usanmış.

Batın: İç, gizli, görünmeyen yüz.

Danışmend: Bilgili, bilgin.

Deccal: Kıyametten az önce çıkacağına inanılan uğursuz, yalancı mesih.

Fütursuz: Pervasız, korkusuz.

Gazap: Kızgınlık, öfke.

Giryân: Ağlayan

Gulbenk: Topluca söylenen alkış, ant, dua.

Haraşna: Amasya

Hasıl: Olan, üreyen, türeyen, gerçekleşen.

Himmet: Yardım, emek.

Hısnı Mansur: Adıyaman

Kürsi: Kürsü

Karun: Zenginlerin şahı, zenginler zengini

Külhani: Külhanbeyi, kavgacı

Mülhid: Dinsiz

Karmetilik: 9. y.yılda ortaya çıkan, mallarda ortaklık ilkesini yayan ve halkı her bakımdan eşitleştirmeyi amaçlayan Arap gizemciliğinin en etkili ve ihtilalci akımlarından.

Kılam: Türkü, şarkı.

Nefir: Boru

Miri Toprak: Devlete ait toprak

Mürşit: Aydınlatan, doğru yolu gösteren

Mahşer: Kıyamet günü dirileceklerin toplanacakları yer.

Pavlakiler: Bir nevi Ermeni babaîleri.

Seyyal: Gezici, hareketli.

Piştâr: Öncü

Tımaristan: Tımarhaneler ülkesi.

Üryan: Çıplak.